

TÁMOP-4.1.3-08/1-2008-0004

A felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése

A szak- és felnőttképzési alrendszer OKKR-adaptációjának táblázatos összefoglalása és értelmezése

Készítette: Zachár László

Pillérvezető:	Temesi József
Elemiprojekt-vezető:	Falus Iván
Alprojekt:	Országos Képesítési Keretrendszer
Elemi projekt:	3. Az OKKR felsőoktatási szintjei leírására vonatkozó javaslat elkészítése
Feladat sorszáma:	3. 2. 1.
Dátum:	2010. április 19.

Tartalomjegyzék

Bevezető	3
1. Általános megjegyzések a szak- és felnőttképzési rendszer szintbesorolásához.	3
2. Megjegyzések az egyes eredményszintek besorolási indokairól.	5
3. Megjegyzések az egyes deskriptortartalmak leírásához	8
3.1. A szakmai tudás (ismeret).	8
3.1.1. Megjegyzés az egyes szintekre történő besoroláshoz	8
3.1.2. A szakmai ismeret fogalma és tartalma	9
3.1.3. A szakmai ismeretek szintjei	10
3.1.4. A szakmai ismeretek alkalmazási típusai.	10
3.2. A szakmai készség (kompetencia)	11
3.2.1. Megjegyzés az egyes szintek besorolásához	11
3.2.2. A szakmai készség fogalma és tartalma	13
3.2.3. A szakmai készségek szintjei	15
3.2.4. A szakmai készségek alkalmazási típusai.	15
3.3. Attitűd, autonómia, felelősségvállalás	16
3.3.1. Megjegyzés az egyes szintek besorolásához	16
3.3.2. Az attitűd, az autonómia és a felelősségvállalás fogalma.	17
3.3.3. A személyes, a társas és a módszer-kompetenciák	17
3.3.3.1. A személyiségtulajdonságok	18
3.3.3.2. A társas kompetenciák.	18
3.3.3.3. A módszer-kompetenciák	19
4. A szakképesítések szintjei és meghatározó jellemzői.	20
4.1. A szakképesítések szintjei	20
4.1.1. Alapszintű szakképesítés	20
4.1.2. Középfokú szakképesítések.	21
4.1.2.1. Középszintű szakképesítés I.	21
4.1.2.2. Középszintű szakképesítés II.	21
4.1.2.3. Középszintű szakképesítés III.	21
4.1.2.4. Középszintű szakképesítés IV.	21
4.1.2.5. Emelt szintű szakképesítés	21
4.1.3. Felsőfokú szakképesítések	22
4.1.3.1. Felsőfokú szakképesítés I.	22
4.1.3.2. Felsőfokú szakképesítés II..	22
4.2. A szakképesítések körei	22
4.2.1. Alap-szakképesítés.	22
4.2.2. Részszzakképesítés	22
4.2.3. Szakképesítés-elágazás	22
4.2.4. Szakképesítés-ráépülés	23
Függelék – JAVASLAT a szak- és felnőttképzési alrendszer OKKR-szintek szerinti besorolására	24

Bevezető

A szak- és felnőttképzés OKKR-adaptációjának a célja, hogy ezek az alrendszerek is teljes értékű részei legyenek a nemzeti képesítési rendszernek, és az adaptáció tegye lehetővé a köz- és a felsőoktatási alrendszerekhez történő kapcsolódást, illetve a viszonyítást az európai keretrendszerhez.

A szak- és felnőttképzési alrendszer OKKR-be történő beillesztését megelőzte az alrendszerek szerkezeti és tartalmi elemzése, melyet korábbi tanulmányok tartalmaznak.¹ A tanulmányok alapján készült el a szak- és felnőttképzés besorolási rendszere, melyet a függelékben adunk közre táblázatos formában (Javaslat a szak- és felnőttképzési alrendszer OKKR-szintek szerinti besorolására).

A szak- és felnőttképzési alrendszer OKKR-be történő beillesztési sémája tartalmazza a deskriptorok eredményszintenkénti rövid jellemzését. A táblázatba foglalt leírásrendszerhez azonban – annak összefoglaló jellege miatt – kiegészítő megjegyzéseket szükséges tenni, melyek többek között

- » értelmezik az egyes szakképesítési, illetve felnőttképzési szintek besorolási kritériumait;
- » indokolják az egyes szakképesítési, illetve felnőttképzési szintek besorolását;
- » értelmezik azokat a fogalmakat vagy meghatározásokat, amelyek eltérő jelentésűek a köz- és felsőoktatásban használatostól;
- » értelmezik a speciális, kizárólag a szak-, vagy a felnőttképzésben használt fogalmakat, és meghatározásokat.

1. Általános megjegyzések a szak- és felnőttképzési rendszer szintbesorolásához

1.1. A szak- és felnőttképzési programok, illetve (szak)képesítések) eredményszintek szerinti besorolását nem választottuk ketté, mert a *felnőttképzés eredményszintjei lényegében megegyeznek a köz- és felsőoktatás, illetve a szakképzés eredményszintjeivel.*

Nyilvánvaló ugyanis, hogy a *felnőttképzés alapvetően ugyanolyan értékű tudástartalom megszerzését tűzi ki célul*, mint amelyet az iskolai rendszerű, illetve az arra épülő formális képzési rendszerben lehet elsajátítani (például ráépülő szakképesítések, szakértői képzések stb.).

A felnőttképzésben kizárólag a munkaadói ún. belső képzések tartalma haladhatja meg a formális úton megszerzhető tudástartalmat – például a munkahelyi beilleszkedési, speciális, helyi továbbképzési programokkal –, azok magasabb eredményszintet viszont csak az ún. (gyakorlati) tapasztalati tudásban nyújtanak, melynek ugyanakkor nincs külső formalizálási kötelezettsége.

Amennyiben formálisan is el kívánják a magasabb tudást ismertetni, akkor annak előfeltétele egy validációs eljárás vagy egy olyan képzésbe való belépés, melynek eredménye „automatikusan” eredményezi egy magasabb fokozatot megszerzését (pl. mestervizsga-fokozat, különböző szakvizsga, szakértői fokozatok stb.).

Ezek a magasabb eredményszintek az OKKR felsőbb szintjein is megjelennek, és így formalizálhatók, illetve elismertethetők.

¹ Modláné Görgényi Ildikó: A szakképzéshez kapcsolódó képzési követelmények elemzése, összefoglalása.

Zachár László: Az iskolai rendszeren kívüli felnőttképzés OKKR-adaptációjának kritériumai.

TÁMOP-4.1.3-08/1-2008-0004 projekt – A felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése.

OFI, 2010. Kéziratok.

1.2. A szak- és felnőttképzés eredményszint szerinti besorolásának igazodnia kell a közoktatási szintbesorolási rendszerhez, elsősorban azért, mert *a szakmai képzés mindig a „közismereti” oktatásra-képzésre épül*, a megszerzhető szakmai tudás mennyisége, és minősége alapvetően függ az általános műveltség és intelligencia szintjétől.

A fenti elvből következik viszont az a feltétel, hogy *egy adott szakképesítés tartalmához meg kell határozni a szakképesítés elsajátításához szükséges általános műveltség (közismereti tudás) konkrét tartalmát*. Ez azt jelenti, hogy az általános műveltség (közismereti tudás) konkrét tartalma a *szakképzés eredményes teljesítésének ún. bemeneti feltétele*, melyet az előzetes tudás mérése során kell bizonyítani a konkrét felvételi eljárás során, általában bizonyítvánnyal vagy konkrét méréssel (kompetenciamérés).

Amennyiben az adott szakképesítés elsajátításához szükséges általános műveltségi tudás hiányzik, úgy a szakképzés nem kezdhető meg, csak akkor, amikor a hiányzó tudás már pótlásra került (felzárkóztatás).

1.3. A szakképzés eredményrendszerének leírásához az állam által elismert szakképesítések – jogszabályban meghatározott – szintrendszerét vettük alapul, tekintve, hogy ez a rendszer a legkoherensebb, így többek között moduláris szerkezetű, egymásra épülő, a legrészletesebben kidolgozott, más oldalról a „legérvényesebb”, mivel *a szakképesítés eredményszintjét az adott szakmai és vizsgakövetelmények elérésével kell dokumentálni* – az állami szakmai vizsgabizottság előtt (!).

Az érvényesség tehát azt jelenti, hogy az állam által elismert szakképesítés eredménytartalmának országos egyenértékűségéért egyrészt a szakképesítésért felelős miniszter – a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelménye miniszteri rendeletként történő kiadásával –, másrészt az állami vizsgabizottság felől a dokumentált vizsgaeredmény és a szakképesítő bizonyítvány kiadásával.

Megjegyzés:

A fenti kiindulópont természetesen nem azt jelenti, hogy egy adott szakmai képzési eredményszintet csak formális úton szervezett tanulással lehet elérni – közismert, hogy az állam által elismert szakképesítések megszerzéséhez általában formális képzés szükséges -, mivel *egy adott szintű szakmai tudást az állam által nem elismert szakképesítést eredményező szakmai képzéssel, illetve tanulással is meg lehet szerezni*. (Például akkreditált képzések, munkaadói képzések, esetenként magánúton történő tanulás eredményeként.)

A probléma az, hogy az így elért eredmények nem „validáltak”, mert a kibocsátott tanúsítványok, bizonyítványok csupán a dokumentumot kiállító képző szervezet/intézmény működési jogkörében érvényesek (akkreditált felnőttképzési programok, munkaadói továbbképzések eredményes elvégzése esetén stb.). A nem formális úton szerzett szakmai tudás mérési és eredményelismerési (dokumentálási) rendszere még nincs kidolgozva, éppen ez az egyik célja a hazai OKKR-rendszer fejlesztésének, majd teljeskörű bevezetésének.

1.4. *A szak- és felnőttképzés eredményszintjei közötti különbségek egyrészt az egyre magasabb iskolai végzettségekből, mint bemeneti feltételekből, másrészt az elsajátított szakmai szintekből, mint igazolt szakmai kompetenciák összességéből adódnak. (Az állam által elismert szakképesítések típusait – az 1/2006 (II. 16.) OKM rendelet alapján – nyolc szintre sorolták be, melyet a 4. pontban foglaltunk össze.)*

A magasabb szakmai szintet jelentő szakmai tudás másrészt a szakmai tevékenység bonyolultsági fokában különbözik az alacsonyabb szintűektől, hogy ti. az egyén egy, vagy több szakterületen, egyszerű, vagy összetett feladat (feladatrendszer) megoldására képes-e.

A szak- és felnőttképzés eredményszintjei közötti azonosság abban nyilvánul meg, hogy a feladatvégzés önállóan gyakorolt tevékenység mindegyik szinten (!). A szakmai önállóság természetesen különbözik abban – és ez rögzítésre került az összefoglaló (definíciós) táblázatban –, hogy a rutinfeladatok, rutinkörülmények között érvényesül-e, vagy új feladat(ok) megvalósításában és/vagy új körülmények között.

Nyilvánvaló, hogy a magasabb általános műveltségre (iskolázottságra) épülő, magasabb szakmai képzettségi szinthez nagyobb variabilitás, rugalmasabb munkavégző képesség, magasabb szintű kreativitás rendelhető, ezt érvényesítettük (tükröztettük) is a besorolásoknál. Ugyanakkor ez a „törvényszerűség” nem abszolútizálható, mivel közismert, hogy az alacsonyabb iskolai végzettséget igénylő – alapvetően fizikai jellegű munkatevékenységet igénylő – szakmákban is rendkívül magas szintű, jelentős mértékű kreativitást, és innovációt bizonyító egyéni teljesítményeket lehet tapasztalni (kiváló, illetve mester-szaktudás szint). Ez a jelenség cáfolja különben azt a káros nézetet is, amely szembe állítja a fizikai és a szellemi tevékenységeket, utóbbit „magasabbrendű”-nek tekintve.

Megjegyzés:

Tekintve, hogy a szakképzés OKKR alrendszere (is!) lényegében egymásra épülő, egyre magasabb szintű szakmai tudást, illetve tudásjellemzőket (deskriptorokat) definiál, az egyes szintekre példákat hoztunk az állam által elismert szakképesítések köréből – a 2. pontban –, tekintve, hogy azok szakmai és vizsgakövetelményei (követelménymoduljai) pontosan meghatározottak, így viszonyítási alapként jól alkalmazhatók más célú eredményszintek meghatározására (például állam által nem elismert szakmai képzettség esetén).

2. Megjegyzések az egyes eredményszintek besorolási indokairól

Ad 1. szint

Az 1. szinthez a szak- és felnőttképzésben olyan szakmai tudást rendeltünk, amely alapvetően az egyszerű, betanított, alapvetően egy-két műveletből álló – általában folyamatos irányítást igénylő – feladatvégzéshez szükséges.

Ez a szakmai szint nem éri el a legalacsonyabb szintű állam által elismert szakképesítés szintjét (21-es szintkódú, befejezett általános iskolai végzettséget nem igénylő szakképzettség – lásd 4.1.1. pont).

A besorolás igazodik a közoktatási szinthez, mely az 1. kategóriába szintén alacsony értékű eredményszintet – általános műveltséget, illetve közismereti tudást – sorolt, melyek lényegében az általános iskola 1–4. évfolyamain elérhető tudásszinteknek feleltethetők meg.

Ad 2. szint

Ebbe a szintbe soroltuk a szak- és felnőttképzésben megszerezhető olyan szintű szakmai tudást, amely az ún. alapfokú (általános iskolai végzettséget nem igénylő), vagy az ún. egyszerű középfokú (általános iskolai végzettségre vagy annak megfelelő kompetenciákra épülő) szakképesítések szakmai szintjének felel meg (21, illetve 31 szintkódú szakképzettség – lásd 4.1.1., 4.1.2.1. pont).

A besorolás igazodik a közoktatási 2. szinthez, mely ebben a tudásszintben egyszerű szerkezetű ismeretelemek (tények, fogalmak, összefüggések stb.), illetve cselekvési képességek birtoklását definiálja, egyszerűbb tevékenységek végzése esetén önálló felelősséggel (egyszerű műveletek és feladatok).

Példák az állam által elismert szakképesítésekre

Az OKJ-ben szereplő 21-es szintkódú részszzakképesítések, például:

- » kosárfonó (részszzakképesítés; 21) – szakképesítés: népi kézműves (31)
- » palackozógép-kezelő (részszzakképesítés; 21) – szakképesítés: élelmiszeripari gépsor- és rendszerüzemeltető (33)
- » állványozó (részszzakképesítés; 21) – szakképesítés: ács-állványozó (33)
- » táskajavító (21) – szakképesítés: bőrdíszműves
- » faesztergályos (21) – szakképesítés: bútorasztalos

Az OKJ-ben szereplő 31-es szintkódú szakképesítések, például:

- » népi kézműves, ezen belül szakképesítés-elágazások: – csipkekészítő, népi- és gépi hímző, fazekas, fajték-készítő stb.
- » szórakoztató zenész II., ezen belül szakképesítés-elágazások: szórakoztató zenész (hangszer és műfaj megjelölésével)
- » élelmiszer-ipari gépsor- és rendszerüzemeltető (33), ezen belül részszzakképesítés: csomagológép-kezelő (31).

Ad 3. szint

Ebbe a szintbe soroltuk a szak- és felnőttképzésben megszerezhető olyan szintű szakmai tudást, amely az ún. középfokú (középfokú középiskola 9–10. osztályára vagy befejezett középiskolára, illetve annak megfelelő kompetenciákra épülő) szakképesítés szakmai szintjének felel meg (33, illetve 51 szintkódú szakképzettség – lásd 4.1.2.2., 4.1.2.3. pont).

A besorolás igazodik a közoktatási 3. szinthez, mely ebben a tudásszintben egyszerű és összetett szerkezetű ismeretelemek (tények, fogalmak, összefüggések, folyamatok stb.), illetve összetettebb cselekvési képességek birtoklását definiálja, mely önálló felelősséggel és önértékeléssel végzett egyszerű és összetettebb tevékenységek végzésében realizálódik (egyszerű és összetett műveletek, illetve feladatok, folyamatok).

Példák az állam által elismert szakképesítésekre

Az OKJ-ben szereplő 33-as szintkódú szakképesítések, például:

- » szociális gondozó, ezen belül szakképesítés-elágazások: – fogyatékkal élők gondozója, szociális gondozó és ápoló
- » villanszerelő, ezen belül szakképesítés-ráépülések: – érintésvédelmi szabványossági felülvizsgáló, erősáramú berendezések felülvizsgálója, FAM szerelő (a feszültség megjelölésével), kábelszerelő (a feszültségszint megjelölésével) stb.
- » gumiipari technológus, ezen belül szakképesítés-elágazások: – abroncsgyártó, formacikk-gyártó, ipari gumitermék előállító
- » műszaki anyag- és alkatrészkereskedő, ezen belül szakképesítés-elágazások: – építőanyag-kereskedő, épületgépészeti anyag- és alkatrész-kereskedő, járműalkatrész-kereskedő, villamossági anyag- és alkatrész-kereskedő
- » közlekedésüzemvitel-ellátó (52), ezen belül részszzakképesítés: menetjegyllenőr (33).

Az OKJ-ben szereplő 51-es szintkódú szakképesítések, például:

- » vasúti járműszerelő, ezen belül szakképesítés-elágazások: – dízelmotoros vasúti jármű szerelője, vasúti villamos jármű szerelője, vasúti vontatott jármű szerelője
- » vágóállat-minősítő, ezen belül szakképesítés-elágazások: – juhminősítő, sertésminősítő, szarvasmarha-minősítő
- » ortopédiai eszközkészítő, ezen belül szakképesítés-elágazások: – ortopédiai kötszerész és fűzőkészítő, ortopédiai műszerész
- » állattartási szolgáltató, ezen belül szakképesítés-elágazások: – ebrendész, kutyakiképző, kutya kozmetikus,
- » borász (33), ezen belül szakképesítés-ráépülés: vincellér (51)

Ad 4. szint

Ebbe a szintbe soroltuk a szak- és felnőttképzésben megszerezhető olyan szintű szakmai tudást, amely az ún. középfokú vagy az ún. emelt szintű (érettségire vagy szakképzettségre, illetve annak megfelelő kompetenciákra épülő) szakképesítés szakmai szintjének felel meg (52, illetve 54 szintkódú szakképzettség – lásd 4.1.2.4., 4.1.2.5. pont).

A besorolás igazodik a közoktatási 4. szinthez, mely ebben a tudásszintben összetett szerkezetű ismeretelemek (tények, fogalmak, összefüggések, folyamatok stb.), szélesebb körű elméleti és gyakorlati tudás, illetve összetett cselekvési képességek birtoklását definiálja, mely önálló felelősséggel és önértékeléssel végzett összetett tevékenységek végzésében realizálódik (összetett műveletek, illetve feladatok és folyamatok).

Példák az állam által elismert szakképesítésekre

Az OKJ-ben szereplő 52-es szintkódú szakképesítések, például:

- » egészségügyi asszisztens, ezen belül szakképesítés-elágazások: – általános asszisztens, fogászati asszisztens, gyógyszertári asszisztens
- » mozgóképgyártó, ezen belül szakképesítés-elágazások: – felvételvezető, hangasszisztens, rendezőasszisztens, segédoperatőr stb.
- » színész II., ezen belül szakképesítés-elágazások: – bábszínész, színházi és filmszínész, vers- és prózamondó előadóművész
- » atomerőművi gépész, ezen belül szakképesítés-elágazások: – atomerőművi dekontamináló berendezés gépész, atomerőművi külső technológia gépüzemi gépész, atomerőművi nyomástartó edény gépész stb,
- » egészségügyi kártevőirtó-fertőtlenítő (31), ezen belül szakképesítés-ráépülés: egészségügyi gázmester (52)

Az OKJ-ben szereplő 54-es szintkódú szakképesítések, például:

- » ápoló, ezen belül szakképesítés-ráépülések: – diabetológiai szakápoló, epidemiológiai szakápoló, felnőtt anaeszteziológiai és intenzív szakápoló, foglalkozás-egészségügyi szakápoló stb.
- » egészségügyi asszisztens (52), ezen belül szakképesítés-ráépülés: szemészeti szakasszisztens (54).
- » szociális segítő, ezen belül szakképesítés-elágazások: – rehabilitációs nevelő, segítő, szociális asszisztens, szociális, gyermek- és ifjúságvédelmi ügyintéző
- » szociális szakgondozó, ezen belül szakképesítés-elágazások: – gerontológiai gondozó, pszichátriai gondozó, szenvedélybeteg-gondozó, szociális gondozó, szervező

Ad 5. szint (részletes kidolgozása: lásd Sediviné Balassa Ildikó munkája)

Ebbe a szintbe sorolható a szak- és felnőttképzésben megszerezhető olyan szintű szakmai tudás, amely az ún. felsőfokú (érettségire vagy felsőfokú végzettségre, illetve annak megfelelő kompetenciákra épülő) szakképesítés szakmai szintjének felel meg (55, illetve 61 szintkódú szakképzettség – lásd 4.1.3.pont).

A besorolás igazodik a közoktatási 4. szinthez, mely ebben a tudásszintben összetett szerkezetű ismeretelemek (tények, fogalmak, összefüggések, folyamatok stb.), szélesebb körű elméleti és gyakorlati – esetenként szakértői – tudás, illetve összetett cselekvési képességek birtoklását definiálja, mely saját tervezéssel és önálló végrehajtás-szervezéssel, önálló felelősséggel és önértékeléssel végzett összetett tevékenységek végzésében realizálódik (összetett műveletek, illetve feladatok és folyamatok).

Példák az állam által elismert szakképesítésekre:

Az OKJ-ben szereplő 55-ös szintkódú szakképesítések, például:

- » képzési szakasszisztens
- » gyakorlati oktató
- » vegyipari technológus

Az OKJ-ben szereplő 61-es szintkódú szakképesítések, például:

- » felnőttoktató
- » építési műszaki ellenőr I.

3. Megjegyzések az egyes deskriptortartalmak leírásához

3.1. A szakmai tudás (ismeret)

3.1.1. Megjegyzés az egyes szintekre történő besoroláshoz

Az elméleti, illetve gyakorlati tudás/információ tartalom jelentősége a szakmai képzésben azért megkülönböztetett, mert többek között

- » az ismeretek tudásán és alkalmazásán alapszik a szakmai tevékenység, valamint a gyakorlatban hasznosítható tudás (kompetencia!);
- » az ismeretek struktúrája és tartalma az adott szakterületre jellemző, így meghatározásuk szükségessé teszi az adott szakmai/munka tevékenység szakszerű elemzését, az arra jellemző ismeretek feltárását és megfelelő pontosságú meghatározását.

Az ismeretek rövid összefoglalását mindegyik eredményszinten három részre tagoltan adtuk meg: először az ismeretek körét, majd a fő tartalmat, végül az ismeretelsajátítás követelmény-szintjeit. (Lásd függelék: Javaslat a szak- és felnőttképzési alrendszer OKKR-szintek szerinti besorolására.)

a) *Az ismeretek körét illetően az egyes eredményszintek között az az alapvető különbség, hogy a magasabb szintek felé haladva az ismeretek köre egyre bővülő, és egyre összetettebb. Ennek értelmében az*

- » az 1. szint ismeretköre egyszerű (betanított), alapvetően egy-két műveletből álló szakmai tevékenység végzéséhez szükséges ismeretekre terjed ki;
- » a 2. szint ismeretköre alapfokú vagy egyszerű középfokú szakképesítések elsajátításához, illetve gyakorlásához szükséges ismeretkör összefoglaló leírását tartalmazza;
- » a 3. szint ismeretköre alapvetően középfokú szakképesítések elsajátításához, illetve gyakorlásához szükséges ismeretkőrről vonatkozik;
- » a 4. szint ismeretköre alapvetően érettségire épülő, emelt szintű középfokú szakképesítések elsajátításához, illetve gyakorlásához szükséges ismeretkör összefoglaló leírását tartalmazza.

b) *Az ismeretek tartalmára vonatkozóan az egyes eredményszintek között az az alapvető különbség, hogy a magasabb szinteken az ismeretek egyre összetettebb tevékenységek végzéséhez szükségesek, így körük és mélységük egyre bővülő. Ennek értelmében az*

- » az 1. szint ismeretköre az egyszerű munkafeladatok anyag-, eszköz-, illetve műveletleírását tartalmazza;
- » az 2. szint ismeretköre az összetett munkafeladatok, illetve azok megvalósításához szükséges munkafolyamatok és technológiák ismereteit tartalmazza, természetesen beleértve azok anyag-, eszköz-, illetve műveletleírását tartalmazza;
- » a 3. szint ismerettartalma – a 2. szintben meghatározott ismerettartalomtól kívül – hangsúlyozottan tartalmazza a teljes szakterület ellátásához szükséges elméleti összefüggések és azok gyakorlati alkalmazásainak ismeretét, beleértve a rutinszerűen jelentkező problémák megoldási módszereit;
- » a 4. szint ismerettartalma – a 3. szintben meghatározott ismerettartalomtól kívül – tartalmazza a minőség-ellenőrzési vizsgálatok ismereteit, valamint az új feladatok variábilis megoldásának ismereteit.

- c) *Az ismeretek szintjére vonatkozóan az egyes eredményszintek között az az alapvető különbség, hogy a magasabb eredményszinteken az ismeretek tudásszintje is egyre magasabb. Ennek értelmében az*
- » az 1. eredményszint tudásszintje alapvetően ráismerés, megnevezés, max. rutinszerű alkalmazás;
 - » a 2. eredményszint tudásszintje alapvetően megnevezés, szóbeli és írásbeli reprodukció, és általában rutinszerű alkalmazás;
 - » a 3. eredményszint tudásszintje – a 2. szinthez képest magasabb –, mert az ismeretek vonatkozásában tartalmazza a *rutintípusú problémák (hibaelhárítás)* megoldási készségét is.
 - » a 4. eredményszint tudásszintje – a 3. szinthez képest – még magasabb, mert az ismeretek vonatkozásában tartalmazza az *esetenkénti alkotó alkalmazás képességét*.

3.1.2. A szakmai ismeret fogalma és tartalma

Szakmai ismeretek szó gyűjtőfogalom, melyen a foglalkozás/munkakör alapvető feladatainak ellátásához szükséges elméleti és gyakorlati ismereteket, valamint azok alkalmazását értjük, melyek egymástól eltérő jellemzőjű információfajták (ismeretelemek).

A szakképzésben a szakmai ismeretek fő tartalma alatt értjük a munkatevékenység során a munkafeladatok megvalósításához szükséges

- » jellemző anyagok, eszközök, illetve műveletek, technológiai folyamatok fogalmait és leírását, beleértve
- » a szakmai paraméterek számszerű/tényszerű jellemzőit (adatait), illetve
- » a munkatevékenység jellemzőit (műveletek sorrendje, eszközhasználat, működtetési, technológiai szabályok stb.), beleértve
- » a szakmai tevékenység minőségbiztosítási paramétereit.

Látható, hogy a szakmai tudás deskriptor ismerettartalma alatt a pedagógiában általánosan elfogadott ismeretelem típusokat alkalmaztuk, melyekhez azonban a szakmai képzés vonatkozásában az alábbi megjegyzéseket szükséges tenni.

- a. *A szakmai képzésben a fogalmak, a szabályok és a törvények jelentősége az, hogy e tudáselemek lényegében a szakmai tudás „pillérei”, körük szerveződnek azok az információk, melyek mutatják a fogalmak, a szabályok és a törvények érvényességi határait, illetve érvényesülésük módját, éppen e tudáselemek alkalmazásával, illetve betartásával.*
- b. *A szakmai képzésben a tények (kijelentések) optimális mennyisége nélkülözhetetlen bizonyos következtetések levonásához, a szakmai tudás, a gyakorlati cselekvés (pl.: munkaműveletek, munkafeladatok stb.) realizálásához. Így többek között*
 - » a tények/adatok/paraméterek képezik a *szakmai lexikális tudás* egy részét, „birtoklásuk” feltétlenül szükséges ahhoz, hogy valaki szakemberként „funkcionáljon”;
 - » a tények/adatok/paraméterek a *gyakorlati feladatmegoldás feltételei* is, hiszen „nélkülük” nem lehet a megoldást/eredményt/terméket kidolgozni/elérni/előállítani.
- c. *A szakmai képzésben a leírás a dolgok, jelenségek több, egymással összefüggő oldalát, vonatkozását tükrözi, amelynek terjedelmét a benne előforduló tények/adatok/paraméterek számával mérjük.*

A leírás szerkezete a szakmai jelenség/tevékenység/művelet-feladatterv belső ténybeli, időbeli és logikai rendjét jelenti, melynek meghatározása („tudása”) alapvető fontosságú!

Amennyiben a leírásból fontos tények kimaradnak, vagy oda nem tartozók bekerülnek a leírásba, vagy rossz a tények sorrendje, akkor a hibás leírásból nem lehet valósághű következtetéseket

levonni, a hibás leírás alapján elvégzett feladatok/tevékenységek maguk is hibásak lesznek, nem érik el a kitűzött célt.

3.1.3. A szakmai ismeretek szintjei

A tudás deskriptor eredményszint jellemzőiként a pedagógiában általánosan elfogadott fogalmakat alkalmaztuk (ráismerés, megnevezés, reprodukció, önálló és alkotó alkalmazás stb.). A szakmai képzés vonatkozásában az egyes ismeretszint típusokhoz az alábbi megjegyzéseket tesszük.

- a. Tekintve, hogy a szakmai tudásra különösen jellemző ismeretek viszonylag nagy száma, ezért „megengedhető”, hogy jelentős „tömegű” ismeret esetén, vagy amikor nem szükséges az ismeretet mélyebben (pl. reprodukció szintjén) elsajátítani, elegendő a ráismerés szintjét elérni. Ez a „megengedés” különösen alacsony eredményszinteknél (például OKKR 1. szint) fontos, tekintve, hogy az oda sorolható szakmai tevékenységek alapvetően egyszerűek és fizikai tevékenység jellegűek.
- b. Az önálló alkalmazás szintjét a szakmai képzésben akkor éri el a tanuló, ha a szakképesítés tartalmában, illetve szakmai követelményrendszerében meghatározott ismereteket (ismeretcsoportot) tipikus feladatok megvalósítása során külső személyes szakmai segítség nélkül képes alkalmazni.

Az OKKR magasabb eredményszintjeinél (például érettségire épülő szinteknél, pl.: felsőfokú szakképesítések) ebbe beletartozik a szükség szerint igénybeveendő segédeszköz-használat is (pl.: szakirodalom, útmutató/szótár, részletes üzemeltetési leírás stb.).

Az előzőekből következően az alkotó alkalmazás szintjét akkor érte el a tanuló, ha az adott ismeret (ismeretcsoportot) a szakma tartalmába tartozó nem tipikus feladatok megoldása során is képes önállóan alkalmazni, esetenként „megszerezni”, éppen az említett segédeszközök tudatos alkalmazásával.

3.1.4. A szakmai ismeretek alkalmazási típusai

A szakmai ismeretek alkalmazási típusait az állam által elismert szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményei – mint miniszteri rendeletek – tartalmazzák, szakmai modulonként. Mivel egy-egy szakképesítésben, illetve azon belül mindegyik modul tartalmában sokféle – gyakran „tantárgynak” megfelelő terjedelmű – ismerettartalom került előírásra, az ismeretcsoportok elsajátítandó szintjeit öt fokozatban határozták meg.

Tekintve, hogy az OKKR eredményszintjeibe besorolt szakmai tudás rendszere egy adott szakképesítés tudástartalmához viszonyítva általánosabb szinteket jelöl, az alábbi besorolási rendszert csak konkrét tudástartalmak esetén lehet értelmezni.

Az alábbi alkalmazástípusokat Modláné Görgényi Ildikó „A szakképzéshez kapcsolódó képzési követelmények elemzése, összefoglalása” c. írása alapján foglaltuk össze (kézirat: TÁMOP-4.1.3-08/1-2008-0004 A felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése c. projekt).

„A” típus (legmagasabb szint)

- » Önálló, gyors és hibátlan ismeretalkalmazás.
- » Ilyen típusú ismeretalkalmazást olyan munkafeladatok esetében célszerű megkövetelni, ahol a munkafeladat kockázattal jár (baleseti, környezeti, kártételi stb.); egyszerűek, előre tervezhetők, ismerhetők a körülmények, feltételek; valamint a kompetencia pótolhatatlan, hiánya vagy hibázás esetén meghiúsul a munkatevékenység.

„B” típus

- » A szokásos munkahelyi körülmények között hibátlan ismeretalkalmazás, hibázás esetén meg hiúsul a munkatevékenység.

„C” típus (középső szint)

- » A szokásos munkahelyi körülmények között közvetlen személyes vezetői, szakmai irányítás, közreműködés nélkül, de források, segédeszközök igénybevételének lehetősége mellett; tájékozódásra, előzetes próbára, segédtevékenységekre is elegendő idő alatti; összességében, illetve önellenőrzés és javítás után megfelelő minőségű eredménnyel történő ismeretalkalmazás.
- » Ilyen típusú ismeretalkalmazást olyan munkafeladatok esetében célszerű megkövetelni, ahol a munkafeladat nem jár munkabiztonsági, környezeti, illetve jelentős anyagi kártételi kockázattal; összetettek, de meghatározó elemeikben előre tervezhetők, ismerhetők a körülmények, feltételek; valamint a kompetencia nehézségek árán kiváltható, hiánya vagy hibázás esetén általában nem hiúsul meg a munkatevékenység.

„D” típus

- » Részben közvetlen személyes vezetői, szakmai irányítással, részben önállóan végzett megfelelő ismeretalkalmazás.

„E” típus (legalacsonyabb)

- » A szokásos munkahelyi körülmények között vezetői, szakmai irányítás mellett, személyes, a feladatra célzott segítség lehetősége mellett; kérdésfeltevésre, feladat közbeni értelmezésre, tájékozódásra, eszközhasználatra elegendő idő alatti; a hiba ismeretében javított, legalább egyes meghatározó részleteiben megfelelő minőségű ismeretalkalmazás.
- » Ilyen típusú ismeretalkalmazást olyan munkafeladatok esetében célszerű megkövetelni, ahol a munkafeladat nem jár munkabiztonsági, környezeti, illetve anyagi kártételi kockázattal; összetettek, csak egyes elemeikben tervezhetők, ismerhetők a körülmények, feltételek; valamint a személyes szerep közreműködésre, részvételre korlátozódik.

Az egyes szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeit szakmai követelmény-modulonként vizsgálva azt tapasztalhatjuk, hogy az előírt ismeretek szintjeinek meghatározására általában több, sokszor mind az öt fokozatot kihasználták a fejlesztők.

3.2. A szakmai készség (kompetencia)

3.2.1. Megjegyzés az egyes szintek besorolásához

A képességek és a készségek szerepe a szakmai képzésben megkülönböztetett fontosságú, mert biztosítják

- » a különböző (munka)tevékenységek eredményes megvalósításának potenciális lehetőségét (képességek), illetve
- » a konkrét műveletek, illetve feladatok megadott teljesítménymutatók szerinti sikeres elvégzését (készségek).

A szakmai készségek és a képességek struktúrája és tartalma is – hasonlóan a szakmai tudáshoz (ismeretekhez) – jellemző az adott szakmai tevékenységre, illetve szakképzettségre, ezért e tudáselemek elemzése és korszerűsítése – a technikai-technológiai változásokkal párhuzamosan – folyamatos fejlesztői feladat.

A készségek és a képességek rövid összefoglalását mindegyik eredmény szinten négy részre tagoltan adtuk meg: először a készségek, majd a képességek körét, ezt követően a készségek tartalmát, és külön

a szintjét határoztuk meg. (Lásd függelék: Javaslat a szakképesítési alrendszer OKKR-szintek szerinti besorolására.)

Az egyes eredményszintek leírásához az alábbi kiegészítéseket tesszük:

a) A képességek és a készségek körét illetően az egyes eredményszintek között az az alapvető különbség, hogy a magasabb szintek felé haladva a képességek, illetve készségek egyre bővülő és egyre összetettebb tevékenységek tartalmát testesítik meg.

Ennek értelmében az

- » az 1. szint képességei olyan egyszerű munkatevékenységek elvégzését teszik lehetővé, melyek egy-két műveletből álló feladatokat tartalmaznak, és ilyen munkatevékenységekből álló munkakörök ellátását biztosítják;
- » a 2. szint képességei olyan szakmai tevékenység végzését teszik lehetővé, amelyek egyszerű, meghatározott műveleti sorrendben elvégzendő munkafeladatokból és munkafolyamatokból állnak, az ennek megfelelő készségek pedig alapfokú vagy egyszerű középfokú szakképesítésekkel betölthető – alapvetően fizikai munkát igénylő – munkakörök ellátását biztosítják;
- » a 3. szint képességei olyan munkatevékenységek végzését teszik lehetővé, amelyek átlagos bonyolultságú, esetenként összetett munkaműveletekből és munkafolyamatokból állnak, az ennek megfelelő készségek pedig középfokú szakképesítésekkel betölthető – alapvetően fizikai vagy szellemi munkát igénylő – munkakörök ellátását teszik lehetővé.
- » a 4. szint képességei olyan munkatevékenységek végzését teszik lehetővé, amelyek általában összetett, vagy komplex, esetenként új típusú munkafeladatokból és munkafolyamatokból állnak, és a képességek kiterjednek az ellenőrző és értékelő tevékenység ellátására is. Az ennek megfelelő készségek pedig érettségire épülő szakképesítésekkel betölthető – alapvetően szellemi munkát igénylő – munkakörök ellátását teszik lehetővé.

b) A készségek tartalmára vonatkozóan az egyes eredményszintek között az az alapvető különbség, hogy a magasabb szinteken a tevékenységek egyre összetettebb munka-műveletekből/feladatokból/folyamatok megvalósításához szükséges készségekből állnak.

Ennek értelmében az

- » az 1. szint készségtartalma egyszerű munkafeladatok elvégzéséhez szükséges – egy-két fogásból álló – munkaműveletek végzését jelenti;
- » a 2. szint készségtartalma olyan munkatevékenységek elvégzését jelenti, melyek egyszerű – egyenként egy vagy több munkaműveletet tartalmazó – munkafeladatok végrehajtásából állnak;
- » a 3. szint készségtartalma olyan munkatevékenységek végzésére képesít, amelyek esetenként összetett – egyenként több munkaműveletet tartalmazó – munkafeladatok végrehajtásából állnak, illetve a munkafeladatok munka/technológiai folyamatot alkotnak;
- » a 4. szint készségtartalma olyan munkatevékenységek végzésére képesít, amelyek általában összetett vagy komplex munkaműveletet tartalmazó munkafeladatok, illetve munkafolyamatok végrehajtásából állnak.

c) A készségek szintjére vonatkozóan az egyes eredményszintek között az az alapvető különbség, hogy a magasabb eredményszinteken a gyakorlottság is magasabb szintű.

Ennek értelmében az

- » az 1. eredményszint a készségek vonatkozásában legalább a minimális begyakorlottság a műveletvégzésben, a feladatvégzésben viszont elegendő a lineáris algoritmus, illetve a szükség szerinti irányítás (a szintek értelmezését lásd 3.2.3. pont);
- » a 2. eredményszint a készségek vonatkozásában maximális (rutinszintű) begyakorlottság a műveletvégzésben, a feladatvégzésben pedig önálló alkalmazás lineáris algoritmussal (a szintek értelmezését lásd 3.2.3. pont);
- » a 3. eredményszint a készségek vonatkozásában maximális (rutinszintű) begyakorlottság a műveletvégzésben, a feladatvégzésben pedig önálló alkalmazás lineáris, esetenként elágazó algoritmussal (a szintek értelmezését lásd 3.2.3. pont);
- » a 4. eredményszint a készségek vonatkozásában maximális (rutinszintű) begyakorlottság a műveletvégzésben, a feladatvégzésben pedig önálló alkalmazás lineáris és elágazó algoritmussal (a szintek értelmezését lásd 3.2.3. pont).

3.2.2. A szakmai készség fogalma és tartalma

A megszerzendő tudás célja nem csupán az ismeretek elsajátítása, hanem az önálló tevékenység elérése, a „teljesítményképes tudás” – korszerű terminológiával: a szükséges kompetenciák – megszerzése.

A szakképzésben a munkacselekvések megfelelő minőségű elsajátítása alapvető fontosságú, mert attól döntő módon függ az egyén későbbi munkateljesítménye. Ebből következően a szakmai képzés résztvevőjének – a képzési program eredményeként –, el kell érnie az aktív és önálló tevékenység szintjét.

A szakmai tevékenység lényegében kétféle cselekvést jelent. Az egyik cselekményfajta tulajdonképpen a teljes tevékenység részműveleteire irányul – ezek a szakmai készségek, a másik cselekvéscsoport magát az egész (munka)feladatot kívánja megoldani – ezek a jártasságok.

A szakmai készségek és a jártasságok fogalmát röviden az alábbiak szerint határozhatjuk meg.

a) Szakmai készség alatt a cselekvés olyan szintű – általában részfeladatot megoldó – műveletét értjük, amelynek lefolyásához nem szükséges a tudat teljes körű szabályozása, legfeljebb minimális mennyiségű külső információra van szükség.

Ez a meghatározás azt a képzési követelményt indukálja, hogy részműveleteket olyan mértékben szükséges gyakorolni, hogy azok „automatizálódjanak”. Ebben az esetben ugyanis a rész-cselekvések pszichikus (főként akarati) előkészítése és folyamatos ellenőrzése a minimumra csökken, amely lehetővé teszi a tudat „kapacitásának” más tanulási területre történő „átirányítását”. Az ilyen szinten folytatott tevékenység azért hatékony, mert úgy tudunk cselekedni, hogy nem kell külön minden részmozdulattal törődnünk, figyelmünk teljes egészében a cselekvés tulajdonképpeni lényegére, a munkafeladatra összpontosulhat.

Ebből következik az az ismert meghatározás, hogy a készség nem más, mint a tudatos tevékenység automatizált komponense.

b) Jártasságon értjük az új feladatok, problémák megoldását az ismeretek és a készségek alkotó (kombinatív) felhasználása útján.

A jártasság komplex tevékenység, melynek funkcionálásához aktualizálható ismeretekre, szilárd készségekre (műveletekre) és a feladat (probléma) elemzésének, megfelelő megoldások kidolgozásának és tényleges megoldásának képességére van szükség.

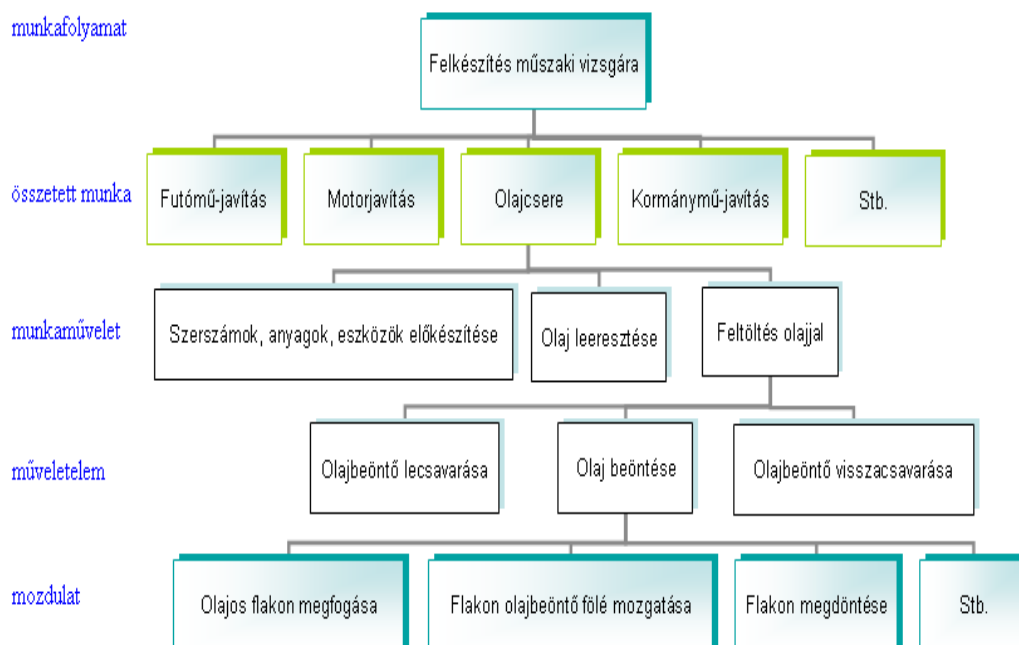
A jártasság azért megkülönböztetett jelentőségű a szakképzésben, mert a teljes értékű szakmai tudás – a szakma „művelése” – nem képzelhető el szakmai jártasság nélkül, hiszen az biztosítja, hogy a már elsajátított és a rutintevékenységekben gyakorolt szakmai tudás elvileg analóg, mégis új problémahelyzetben is funkcionáljon.

c) A táblázatba foglalt képesség-készség rendszer leírásában alkalmazott fogalmak tartalma röviden összefoglalva² az alábbi:

- » az *elemi művelet* (műveletelem) az operatív tevékenység (munkaművelet) legkisebb, önálló, viszonylag zárt szerkezeti egysége, melynek végrehajtásához munkafogásokat/ munkamozdulatokat meghatározott sorrendben alkalmaznak;
- » a *munkaművelet* az operatív tevékenység (munkafeladat) szerkezeti egysége, önálló, jól elhatárolható, technológiai szempontból egynemű része, amelyet ugyanazzal az eszközzel és ugyanazon a munkahelyen végeznek;
- » az *összetett művelet* az operatív tevékenység magasabb szerkezeti egysége, amelyben a műveletek mindig ugyanabban a rendben követik egymást;
- » a *komplex művelet* olyan operatív tevékenység, amely több (de rendszerint kevés számú) műveletből variálódik.

A komplex és összetett műveleteket az jellemzi, hogy minden egyes műveletet el kell végezni az eredmény elérése érdekében.

A munkaműveletek rendszerének illusztrálására közöljük „A gépjármű felkészítése műszaki vizsgára” munkafolyamat blokk-sémáját Kovács Miklós könyvében³ foglalt példa alapján:

2 Zachár László: A korszerű képzés és képzettség jellemzői és rendszerei. In: A felnőttképzés módszertani kérdései. NSZFI, Budapest, 2008. 19–65. p.

3 Kovács Miklós: A gyakorlati oktatás módszertana. Széchenyi István Egyetem, Győr, 2008. p.145.

3.2.3. A szakmai készségek szintjei

A szakmai képzésben a készségek fejlesztésének tanulásiirányítási feltétele, hogy világosan meghatározott legyen a (vizsga)követelmények szintje, azaz rögzíteni szükséges, hogy a szakmai kompetencia milyen szintjét írjuk elő a készségek és a jártasságok elsajátításához.

A kívánt tevékenységi szintek a készségek vonatkozásában az alábbiak lehetnek:⁴

- a. a *külső algoritmus szintjét* akkor érjük el, ha a tanuló a megadott algoritmus segítségével el tudja végezni a tevékenységet;
- b. a *belső algoritmus szintjét* akkor érjük el, ha a tanuló, nemcsak az ismereteket tudja alkalmazni, hanem a tevékenység menetét is begyakorolta – tehát mindez „belsővé vált”, azaz a feladat megoldásához nincs szüksége egy megadott „külső” – mondjuk egy a példában leírt – algoritmusra;
- c. a *maximális begyakorlottság szintje* azt jelenti, hogy a cselekvés végrehajtásának *időtartamára* és *minőségére* felállított követelményeket is képes a tanuló teljesíteni. Ennek elérése nyilvánvalóan a belső algoritmus szintjének elérése után, további gyakorlással lehetséges;

Megjegyezhető, hogy egyrészt, az egyes szintek előírása a különböző típusú szakmai feladatok végrehajtásának készségszintjeire vonatkozóan nagyfokú variabilitási lehetőséggel párosulhat – hasonlóan az ismeretek szintjeinek meghatározásához; másrészt a különböző készségszintek eléréséhez – az ismeretek elsajátításához hasonlóan – konkrét módszertípusok rendelkeznek. Így például

- d. lineáris algoritmusnak nevezzük – a feladatvégzésnek azt a rendjét, amikor az egyes munkaműveletek meghatározott sorrendben követik egymást;
- e. elágazó algoritmusnak nevezzük – a feladatvégzésnek azt a rendjét, amikor az egyes munkaműveletek nem mindig ugyanabban a sorrendben követik egymást, hanem a műveletek variációjával valósul meg az adott munkafeladat.

Ez a módszer érvényesül általában az összetett feladatok végrehajtása esetén, amikor a tevékenység bonyolultságából adódik az elágazások szükségessége.

3.2.4. A szakmai készségek alkalmazási típusai

A *szakmai készségek alkalmazási típusait* az állam által elismert szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményei – mint miniszteri rendeletek – tartalmazzák, szakmai modulonként, hasonlóan a szakmai ismeretek alkalmazási típusaihoz. A formai hasonlóság abban áll, hogy a készségek alkalmazását is öt fokozatba sorolták, a legmagasabb alkalmazási szint az 5.

Az alábbi alkalmazástípusokat Modlné Görgényi Ildikó „A szakképzéshez kapcsolódó képzési követelmények elemzése, összefoglalása” c. írása alapján foglaltuk össze (kézirat: TAMOP-4.1.3-08/1-2008-0004 A felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése c. projekt).

5. szint

A szakember a szokásostól eltérő munkahelyi körülmények között is képes a tanult ismeretek magas szintű, önálló, gyors, hibátlan és szakszerű alkalmazására, tevékenységének és a munka eredményének önálló ellenőrzésére.

⁴ Zachár László: A korszerű képzés és képzettség jellemzői és rendszerei. In: A felnőttképzés módszertani kérdései. NSZFI, Budapest, 2008. 19–65. p.

4. szint

A szakember a szokásostól eltérő munkahelyi körülmények között is, közvetlen vezetői, illetve szakmai irányítás nélkül, önállóan, gyorsan, kevés hibával képes a tanult ismeretek szakszerű alkalmazására, a munka eredményének ellenőrzésére, a feltárt hibák javítására.

3. szint

A szakember a szokásos munkahelyi körülmények között közvetlen vezetői, illetve szakmai irányítás nélkül, források és segédeszközök igénybevételével képes a tanult ismeretek önálló, gyors és szakszerű alkalmazására, a feltárt hibák javítására.

2. szint

A szakember a szokásos munkahelyi körülmények között, rendszeres irányítás mellett képes a munkavégzésre, illetve a feladat ellátására, a hibák segítséggel történő feltárására és azok önálló javítására.

1. szint

A szakember a szokásos munkahelyi körülmények között folyamatos irányítás és célzott segítségnyújtás mellett képes a munkavégzésre, illetve a feladat ellátására, az ismeretek megfelelő minőségű alkalmazására.

3.3. Attitűd, autonómia, felelősségvállalás

Az attitűd, az autonómia és a felelősségvállalás deskriptorok tartalmát a *szakmai és felnőttképzés viszonylatában együtt tárgyaljuk*, tekintve, hogy a szakmai és felnőttképzés mindegyike olyan pszichikus tulajdonság, melyek az egyén tanulásához és munkájához elsődlegesen kapcsolódik.

Az együttes tárgyalást az is indokolja, hogy a szak- és felnőttképzés új, moduláris rendszerében – a korszerű munkavállalói tulajdonságok tudatosabb formálása és fejlesztése érdekében, a szakmai és vizsgakövetelmények szerves részeként – kialakításra került a személyiségtulajdonságok hármass csoportja: a személyes, a társas, és a módszer-kompetenciák. Ezen tulajdonságcsoportokban különböző aspektusokat figyelembe véve, az attitűd, autonómia, felelősségvállalás kompetenciák rokontulajdonságai is meghatározásra kerültek (részletesebben lásd a 3.3.3. pontban).

3.3.1. Megjegyzés az egyes szintek besorolásához

Amennyiben az attitűd, az autonómia és a felelősségvállalás deskriptorok körébe tartozó személyiségkompetenciákat az egyes eredményszinteken egyre feljebb haladva vizsgáljuk, azt találjuk, hogy az egyén a szakma iránt

- » egyre nagyobb elkötelezettséggel (elhivatottsággal) rendelkezik,
- » egyre nagyobb fokú munkatársi együttműködésre, és
- » egyre önállóbban és felelősségteljesebben végzendő munkára képes.

3.3.2. Az attitűd, az autonómia és a felelősségvállalás fogalma

- a. Az attitűdök meghatározásához Golnhofer Erzsébet definícióját fogadjuk el, amely szerint az attitűdök tanuláshoz és a munkához való értékelő viszonyulásokat tartalmazzák a tudás és a készségek/képességek tartalmához kapcsolódva.⁵
- b. Az önállóság – Gaskó Krisztina szerint – megnyilvánulhat a tevékenység, a véleményalkotás és a döntéshozatal terén. Értelmezését a függőséggel mint hiányviszonnyal összevetve lehet jól értelmezni, hogy ti. az egyén mennyire biztos magában – a tevékenység, a véleményalkotás és a döntéshozatal stb. terén –, illetve milyen mértékben szorul segítségre, illetve akarja azt igénybe venni.⁶
- c. A felelősségvállalás önállóságra is vonatkoztatott egyik aspektusa – Gaskó Krisztina szerint – az egyén és társas környezete közötti kapcsolat, vagyis az, hogy az egyén kikért, milyen társas funkciókért vállal felelősséget. (Hozzátehetjük, hogy a felelősség érvényesülésének és érvényesítésének (!) kulcsszerepe van a munkaviszonyban mint társas kapcsolatban is.

3.3.3. A személyes, a társas és a módszer-kompetenciák

Az állam által elismert szakképesítések rendszerén belül meghatározott személyiségtulajdonságoknak három fő csoportja került definiálásra – mint említettük: a szakmai és vizsgakövetelmények szerves részeként –, a személyes, a társas és a módszer-kompetenciák.

Az egyes tulajdonságcsoportok meghatározása röviden a következő:

- » **Személyes kompetencia:** azok a személyes tulajdonságok (adottságok, jellemvonások, értelmi és érzelmi viszonyulások), amelyek megléte elősegíti, illetve lehetővé teszi a munkatevékenység hatékony és eredményes elvégzését.
- » **Társas kompetencia:** a munkatevékenységben részt vevőkkel, illetve ügyfelekkel (azon személyek, akikre a munkatevékenység irányul) való közvetlen kapcsolatot, a velük összefüggő cselekvéseket, különösen az együttműködés, a kommunikáció és a konfliktuskezelés milyenségét leíró jellemzők.
- » **Módszer-kompetencia:** a munkatevékenység során a személy munkamódszerére, munkastílusára, problémamegoldására és gondolkodására jellemző, a személynek a munkafolyamat meghatározásában játszott szerepét, a tevékenységhez való viszonyát, valamint tevékenységének minőségét leíró ismérve.

A három csoportba a fejlesztők – differenciáltan, szakképesítésenként eltérő számban – mintegy nyolcvan személyiségtulajdonságot soroltak be (!), melyek jelentős része kapcsolódik az attitűd, az autonómia, és a felelősségvállalás tartalmához.

Mindegyik tulajdonságot két mondatban határozták meg: egy fogalmi és egy alkalmazhatósági definícióból áll.

Az alábbiakban felsorolásszerűen összefoglaljuk az egyes kompetenciacsoportokba sorolt tulajdonságokat.

⁵ Golnhofer Erzsébet: Az attitűd. Áttekintés az Országos Képesítési Keretrendszer készítői számára. Kézirat. TÁMOP 4.1.3. OFI, Budapest, 2010.

⁶ Gaskó Krisztina: Autonómia és felelősségvállalás. Áttekintés az Országos Képesítési Keretrendszer számára. Kézirat. TÁMOP 4.1.3. OFI, Budapest, 2010.

3.3.3.1. A személyiségtulajdonságok

A személyiségtulajdonságok kompetenciacsoport olyan tulajdonságokból áll, amelyek ösztönzik, szervezik és szabályozzák az értékes és eredményes munkavégzést.

A kompetenciacsoport összetevői:

- » elhivatottság, elkötelezettség,
- » fejlődőképesség, önfejlesztés,
- » felelősségtudat,
- » kitartás,
- » kockázatvállalás,
- » megbízhatóság,
- » monotóniatűrő,
- » önállóság,
- » döntésképeség,
- » önfegyelem,
- » pontosság,
- » precizitás,
- » rugalmasság,
- » stressztűrőképesség és terhelhetőség
- » szervezőképesség,
- » szorgalom, igyekezet,
- » türelmesség.

3.3.3.2. A társas kompetenciák

A kategória elemei három részre bonthatók:

- » együttműködés;
- » kommunikáció;
- » konfliktuskezelés.

a. Az *együttműködés* kompetenciacsoportját azok a kompetenciakomponensek alkotják, melyek a munkafeladat ellátásához kötődő rövid és/vagy hosszabb távú együttműködési helyzetek kezeléséhez szükségesek.

A kompetenciacsoport összetevői:

- » kapcsolatteremtő és -fenntartó készség,
- » interperszonális rugalmasság,
- » udvariasság,
- » kezdeményezőképeség,
- » határozottság,
- » meggyőzőképeség,
- » konszenzus készség,
- » empatikus készség,
- » segítőkészség,
- » motiválhatóság, motiválókészség,
- » visszacsatolási készség,
- » irányíthatóság és irányítási készség, valamint
- » tolerancia.

- b. A *kommunikáció* kompetenciacsoportba olyan kompetenciaelemek tartoznak, melyek nélkülözhetetlenek a partnerek kezeléséhez, vagy a szakmai munka feltételeinek pontosításához.

A kompetenciacsoport összetevői:

- » fogalmazókészség, a tömör fogalmazás készsége,
- » nyelvhelyesség,
- » kommunikációs rugalmasság,
- » közérthetőség,
- » prezentációs készség,
- » a hatékony kérdezés készsége,
- » meghallgatási készség
- » megfelelő metakommunikációs készség.

- c. A *konfliktuskezelés* kompetenciacsoportba tartozó kompetenciaelemek alkalmassá teszik az egyént a személyek, illetve csoportok között kialakuló, az eltérő vagy ellentétes érdekekből eredő konfliktusok sikeres kezelésére.

A kompetenciacsoport összetevői:

- » kompromisszumkészség,
- » konfliktuskerülő készség,
- » rivalizáló készség,
- » konfliktusmegoldó készség és engedékenység.

3.3.3.3. A módszer-kompetenciák

A kategóriát három kompetenciacsoport alkotja:

- » a gondolkodás;
- » a problémamegoldás;
- » a munkamódszer, munkastílus.

- a. A *gondolkodás* kompetenciacsoportban a gyakran változó – újszerű, egyedi – feladatok elvégzéséhez szükséges kognitív kompetenciaelemek (elvont gondolkodás, összefüggések és ellentmondások felismerése, ötletesség, új ismeretek elsajátítása és alkalmazása stb.) sorolhatóak.

A kompetenciacsoport összetevői:

- » absztrakt (elméleti) gondolkodás,
- » numerikus gondolkodás/matematikai készség,
- » logikus gondolkodás,
- » kritikus gondolkodás,
- » áttekintőképesség,
- » rendszerezőképesség,
- » kreativitás,
- » ötletgazdagság, új ötletek, megoldások kipróbálása,
- » tanulási képesség, emlékezőképesség (ismeretmegőrzés), felfogóképesség,
- » információgyűjtési és következtetési képesség.

- b. A *problémamegoldás* kompetenciacsoport olyan összetevőkből áll, amely a lényeges problémák azonosítását, okainak feltárását, sikeres és tervszerű megoldását, a kivitelezés ellenőrzését segítik elő.

A kompetenciacsoport összetevői:

- » hibakeresés (diagnosztizálás),
- » problémaelemzés és -feltárás,
- » problémamegoldás,
- » hibaelhárítás-tervezés,
- » értékelés, kontroll (ellenőrzés),
- » lényegfelismerés (lényeglátás), okok feltárása és helyzetfelismerés.

- c. A *munkamódszer, munkastílus* kompetenciacsoport az adott szakképesítéshez jellemzően kötődő, célorientált, praktikus, normakövető és környezettudatos munkavállalói magatartást előmozdító rendszertani, illetve metodikai elemeket öleli fel, így például

- » rendszerben való gondolkodás (rendszer szemlélet),
- » módszeres munkavégzés,
- » gyakorlatias feladatértelmezés,
- » intenzív munkavégzés,
- » körültekintés, elővigyázatosság,
- » figyelem-összpontosítás,
- » figyelemmegosztás,
- » nyitott hozzáállás,
- » eredményorientáltság,
- » a környezet tisztán tartása.

4. A szakképesítések szintjei és meghatározó jellemzői

Az 1/2006. (II. 17.) OM rendelet az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzékbe történő felvétel és törlés eljárási rendjéről tartalmazza a szakképesítés szintjeit, illetve a szakképesítések körét (1. számú melléklet – 4. és 7. oldal), melyeket a besorolás alapjaként használtunk, illetve példaként mutatunk be az egyes szintekre.

A rendelet alapján – az egységes értelmezés érdekében – a szakképesítések szintjeit, illetve körét alábbiakban foglaljuk össze.⁷

4.1. A szakképesítések szintjei

4.1.1. Alapszintű szakképesítés

- » nem igényel befejezett iskolai végzettséget (általános iskola nyolc osztály)
- » fizikai munkát igénylő munkakör betöltésére jogosít
- » OKJ szintkód: 21 (az OKJ szám első két számjegye)
- » ISCED-kód: 2CV

⁷ A rendelethez képest eltértünk a jellemzők sorrendjében, például első helyen mindig a szükséges bemeneti iskolai végzettséget tüntettük fel. Ennek az oka, hogy a népesség egyre nagyobb hányada rendelkezik, egyre magasabb iskolai végzettséggel, tehát a felnőttképzés ún. pótló funkciója csökken, ugyanakkor a kompetenciaalapú megfeleltetés bemeneti feltételként még nem általános. A szakképesítések szinten belüli számozása – pl. I., II. stb. – nem hivatalos, csak a féleségek számát kívánja érzékeltetni.

4.1.2. Középfokú szakképesítések

4.1.2.1. Középszintű szakképesítés I.

- » tanúsított befejezett alapfokú iskolai végzettségre (általános iskola nyolc osztálya), vagy
- » OKJ szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményében (SZVK) meghatározott elméleti és gyakorlati tudáselemekre (bemeneti kompetencia) épül;
- » fizikai munkát igénylő munkakör betöltésére jogosít;
- » OKJ szintkód: 31 (az OKJ szám első két számjegye);
- » ISCED-kód: 3CV

4.1.2.2. Középszintű szakképesítés II.

- » a nyolcadik évfolyam elvégzésével tanúsított alapfokú iskolai végzettségre, és a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 27. § (4) bek. szerint kizárólag szakképzési évfolyamon megszervezett szakiskolai nevelés és oktatásra, vagy
- » a tizedik évfolyam elvégzésével tanúsított iskolai végzettségre, vagy
- » OKJ szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményében (SZVK) meghatározott elméleti és gyakorlati tudáselemekre (bemeneti kompetencia) épül;
- » *fizikai munkát igénylő munkakör* betöltésére jogosít;
- » OKJ szintkód: 33 (az OKJ szám első két számjegye);
- » ISCED-kód: 3CV

4.1.2.3. Középszintű szakképesítés III.

- » középiskola befejező évfolyamának elvégzésére, vagy
- » szakmai előképzettségre, vagy
- » OKJ szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményében (SZVK) meghatározott elméleti és gyakorlati tudáselemekre (bemeneti kompetencia) épül;
- » jellemzően fizikai munkát igénylő munkakör betöltésére jogosít;
- » OKJ szintkód: 51 (az OKJ szám első két számjegye);
- » ISCED-kód: 4CV

4.1.2.4. Középszintű szakképesítés IV.

- » érettségi vizsgára, vagy
- » szakmai előképzettségre, vagy
- » OKJ szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményében (SZVK) meghatározott elméleti és gyakorlati tudáselemekre (bemeneti kompetencia) épül;
- » *fizikai vagy szellemi munkát igénylő munkakör* betöltésére jogosít;
- » OKJ szintkód: 52 (az OKJ szám első két számjegye);
- » ISCED-kód: 4CV

4.1.2.5. Emelt szintű szakképesítés

- » érettségi vizsgára, vagy
- » szakmai előképzettségre, vagy
- » OKJ szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményében (SZVK) meghatározott elméleti és gyakorlati tudáselemekre (bemeneti kompetencia) épül;
- » szellemi munkát igénylő munkakör betöltésére jogosít;
- » OKJ szintkód: 54 (az OKJ szám első két számjegye);
- » ISCED-kód: 4CV

4.1.3. Felsőfokú szakképesítések

4.1.3.1. Felsőfokú szakképesítés I.

- » érettségi vizsgára épül,
- » OKJ szintkód: 55 (az OKJ szám első két számjegye);
- » ISCED-kód: 5BCV

4.1.3.2. Felsőfokú szakképesítés II.

- » felsőfokú iskolai végzettségre épül,
- » OKJ szintkód: 61 (az OKJ szám első két számjegye);
- » ISCED-kód: 5ACV

4.2. A szakképesítések körei

4.2.1. Alap-szakképesítés

Az alap-szakképesítés szakmai és vizsgakövetelménye

- » általában több más szakképesítéssel közös modul/ modulokat tartalmaz.
- » jellemzően hosszabb képzési idejű,
- » több munkakör ellátására képesít.

Példa:

- » a gépi forgácsoló szakképesítéssel be lehet tölteni: esztergályos, köszörűs, marós stb. munkaköröket.
- » a kereskedő szakképesítéssel be lehet tölteni: bútor- és lakástextil-kereskedő, élelmiszer, és vegyiáru-kereskedő, ruházati kereskedő munkaköröket.

4.2.2. Részszakképesítés

A részszakképesítés szakmai és vizsgakövetelménye

- » egy szakképesítésnek általában egy vagy két moduljából épül;
- » legalább egy munkakör ellátására képesít.

A **részszakképesítés** a munkaerőpiac által elismert, többnyire egyszerű, kevésbé összetett munkatevékenység elvégzésére szóló alkalmasságot tanúsít. Követelményei valamelyik szakképesítés kompetenciáiból származtathatók.

Példa:

- » A vegyipari technikus szakképesítés részszakképesítései: gyógyszerkészítmény-gyártó, vegyi-anyag-gyártó

4.2.3. Szakképesítés-elágazás

A szakképesítés-elágazás szakmai és vizsgakövetelménye

- » jellemzően egy szakképesítésnek általában két vagy több moduljából épül fel,
- » több munkakör ellátására képesít.

Egy **szakképesítés-elágazás** kompetenciaprofilja – a szakmai modulok tartalma – jelentős részben azonos, illetve hasonló. Az elágazásspecifikus tartalmak mintegy 15-20%-át alkotják a szakképesítésnek. Ennek megfelelően az elágazó szakképesítések közös része csak egy elágazásmodullal (modulcsoporttal) alkot teljes szakképesítést.

Példa:

- » a mérnökasszisztens szakképesítésnek tíz elágazása van, többek között gépipari, vegyipari, villamosipari mérnökasszisztens

4.2.4. Szakképesítés-ráépülés

A szakképesítés-ráépülés szakmai és vizsgakövetelménye

- » rendszerint valamely szakképesítésre/szakképesítés-elágazásra épül,
- » az SZVK-ban meghatározott modulokból épül fel;
- » újabb munkakör(ök) ellátására képesít.

A **szakképesítés-ráépülés** egy adott szakképesítés birtokában szerezhető meg, annak követelményeihez hozzá adódó modult (modulcsoportot) jelent.

Az elágazó munkatevékenység többnyire valamilyen önálló, elkülöníthető specializáció, konkrét részterület, jelleg stb. által határozható meg.

Példa:

- » vegyipari technikus ráépülései: biotechnológus technikus, drog- és toxikológiai technikus, papíripari technikus, vegyipari minőségbiztosítási technikus

Függelék

JAVASLAT a szak- és felnőttképzési alrendszer OKKR-szintek szerinti besorolására

Szint	Tudás	Képesség	Attitűd	Autonómia és felelősségvállalás
1.	<p>Egyszerű (betanított), egy-két munkaműveletből álló szakmai tevékenység (munkafeladatok) elméleti és gyakorlati alkalmazási ismeretei.</p> <p><i>Az ismeretek tartalma</i> a munkafeladatok megvalósításához szükséges, jellemző anyagok, eszközök, illetve műveletek leírása, valamint a végrehajtási szabályok.</p> <p><i>Az ismeretek szintje</i> alapvetően ráismerés, megnevezés, max. rutinszerű alkalmazás.</p>	<p>Képesség egyszerű szakmai tevékenységek elvégzésére.</p> <p>Szakmai készségek birtoklása egyszerű munkatevékenységek (munkakörök) ellátásához.</p> <p><i>A készségek tartalma</i> olyan munkatevékenységek végzése, amelyek egyszerű, ún. elemi – egy-két fogásból álló – munkaműveletek végrehajtásából állnak.</p> <p>A munkaműveletek munkafeladatokat alkotnak.</p> <p><i>A készségek szintje</i> a műveletvégzésben legalább a minimális begyakorlottság, a feladatvégzésben lineáris algoritmus, illetve szükség szerinti irányítás.</p>	<p>Felfogja az egyszerű szakmai tevékenység értelmét, motivált annak sikeres megvalósítására.</p>	<p>A szakmai tevékenységet pontos utasítás (ún. külső algoritmus: előre megadott lépéssor) megadásával képes önállóan végezni, folyamatos irányítás és ellenőrzés mellett.</p>
	<p>Alapfokú vagy egyszerű középfokú szakképesítések elsajátításához és gyakorlásához szükséges elméleti és gyakorlati ismeretek.</p> <p><i>Az ismeretek tartalma</i> a munkafeladatok és munkafolyamatok megvalósításához szükséges, jellemző anyagok, eszközök, illetve műveletvégzés/technológia leírása, valamint a műveletek és technológiai folyamatok végrehajtási szabályai.</p> <p><i>Az ismeretek szintje</i> alapvetően megnevezés, szóbeli és írásbeli reprodukció, és általában rutinszerű alkalmazás.</p>	<p>Képesség a munkatevékenységek elvégzésére, jellemzően egyszerű munkafeladatok és munkafolyamatok meghatározott műveleti sorrendben történő végrehajtásával.</p> <p>Szakmai készségek alapfokú vagy egyszerű középfokú szakképesítésekkel betölthető – alapvetően fizikai munkát igénylő – munkakörök ellátásához.</p> <p><i>A készségek tartalma</i> olyan munkatevékenységek végzése, amelyek egyszerű – egyenként egy vagy több munkaműveletet tartalmazó – munkafeladatok végrehajtásából állnak.</p> <p>A munkafeladatok munka/technológiai folyamatot alkothatnak.</p> <p><i>A készségek szintje</i> a műveletvégzésben maximális (rutinszintű) begyakorlottság, a feladatvégzésben önálló alkalmazás lineáris algoritmusmal.</p>	<p>Képes a munkafeladatokhoz kapcsolódó szaknyelvi kommunikációra.</p> <p>Képes a munkafeladatok során szükséges munkatársi együttműködésre.</p> <p>Képes a munkafolyamatok rendszerében gondolkodni.</p>	<p>Rendelkezik az önálló munkavégzéshez szükséges felelősséggel.</p> <p>Képes a munkafeladatokkal kapcsolatos megfontolt, önálló munkavégzésre.</p> <p>Képes a munkafeladatok önellenőrzésére (kontrolljára).</p> <p>A munkafolyamatba történő esetenkénti beavatkozáshoz segítség szükséges.</p> <p>Nem rutinjellegű feladat esetén folyamatos munka-irányítás szükséges.</p>

Szint	Tudás	Képesség	Attitűd	Autonómia és felelősségvállalás
3.	<p>Középfokú szakképesítések elsajátításához és gyakorlásához szükséges elméleti és gyakorlati ismeretek.</p> <p><i>Az ismeretek tartalma</i> a munkafeladatok és munkafolyamatok megvalósításához szükséges, jellemző anyagok, eszközök, illetve műveletvégzés/technológia leírása, valamint a műveletek és technológiai folyamatok végrehajtási szabályai;</p> <p>az adott szakterület ellátásához szükséges elméleti összefüggések és azok gyakorlati alkalmazásainak ismerete, beleértve a rutinszerűen jelentkező problémák megoldási módszereit.</p> <p><i>Az ismeretek szintje</i> alapvetően szóbeli és írásbeli reprodukció, és rutinszerű alkalmazás, beleértve a rutintípusú problémamegoldást (hibaelhárítást).</p>	<p>Képesség a szakképesítésre jellemző munkatevékenységek végzésére, beleértve esetenként összetett munkaműveletek és munkafolyamatok végzését.</p> <p>Szakmai készségek középfokú szakképesítésekkel betölthető – alapvetően fizikai vagy szellemi munkát igénylő – munkakörök ellátásához.</p> <p><i>A készségek tartalma</i> olyan munkatevékenységek végzése, amelyek esetenként összetett – egyenként több munkaműveletet tartalmazó – munkafeladatok végrehajtásából állnak.</p> <p>A munkafeladatok munka/technológiai folyamatot alkothatnak.</p> <p><i>A készségek szintje</i> a műveletvégzésben maximális (rutinszintű) begyakorlottság, a feladatvégzésben önálló alkalmazás lineáris, esetenként elágazó algoritmussal.</p>	<p>A szakma iránt elkötelezettséggel (elhivatottsággal) rendelkezik.</p> <p>A szakmai tevékenységet képes teammunkában végezni, képes megfelelő munkatársi együttműködésre.</p> <p>Képes a munkafeladatokhoz kapcsolódó visszacsatolásra, különösen a munkafolyamatban jelentkező probléma (meghibásodás) esetén.</p> <p>Megfelelő áttekintő- és problémaérzékeny képességgel rendelkezik.</p>	<p>Szakképesítésének megfelelő rutintevékenységet önállóan képes végezni.</p> <p>Az önállóan végzett munkáért felelősséget vállal.</p> <p>Nem rutinjellegű feladat esetén igény szerinti munkairányítás szükséges.</p>
4.	<p>Érettségire épülő, emelt szintű szakképesítések elsajátításához és gyakorlásához szükséges elméleti és gyakorlati ismeretek.</p> <p><i>Az ismeretek tartalma</i> a munkafeladatok és munkafolyamatok megvalósításához szükséges, jellemző anyagok, eszközök, illetve műveletvégzés/technológia leírása, valamint a műveletek és technológiai folyamatok végrehajtási szabályai; illetve minőség-ellenőrzési vizsgálatok ismeretei.</p> <p>az adott szakterület ellátásához szükséges elméleti összefüggések és azok gyakorlati alkalmazásainak ismerete, beleértve az új feladatok variábilis megoldásának módszereit.</p> <p><i>Az ismeretek szintje</i> szóbeli és írásbeli reprodukció, valamint önálló, esetenkénti alkalmazás.</p>	<p>Képesség a szakképesítésre jellemző általában összetett vagy komplex, esetenként új típusú munkafeladatok, illetve munkafolyamatok végzésére, azok ellenőrzésére, valamint értékelésére.</p> <p>Szakmai készségek érettségire épülő, emelt szintű szakképesítésekkel betölthető – alapvetően szellemi munkát igénylő – munkakörök ellátásához.</p> <p><i>A készségek tartalma</i> olyan munkatevékenységek végzése, amelyek általában összetett vagy komplex munkaműveletet tartalmazó munkafeladatok/munkafolyamatok végrehajtásából állnak.</p> <p><i>A készségek szintje</i> a műveletvégzésben maximális (rutinszintű) begyakorlottság, a feladatvégzésben önálló alkalmazás lineáris és elágazó algoritmussal.</p>	<p>A szakma iránt elkötelezettséggel (elhivatottsággal) rendelkezik, szakmai feladatértelmezése gyakorlatias.</p> <p>A szakmai tevékenységet képes teammunkában végezni, képes a jó munkatársi együttműködésre, ezen belül megfelelő konfliktuskezelő és kompromisszum-képességgel rendelkezik.</p> <p>Megfelelő áttekintő- és problémaérzékeny képességgel, jó figyelem-összpontosító, és figyelemmegosztó képességgel rendelkezik.</p> <p>Nyitott új feladatok elvégzésére.</p>	<p>Szakképesítésének megfelelő rutintevékenységet önállóan képes végezni, beleértve a munka megszervezését.</p> <p>Szakmailag magabiztos.</p> <p>Az önállóan végzett munkáért felelősséget vállal, képes az önellenőrzésre.</p> <p>A munkafolyamat során jelentkező probléma (hiba) esetén önálló hibaelhárításra, vagy annak megkezdésére képes.</p> <p>Nem rutinjellegű és új feladat esetén önálló megoldás alkalmazására képes.</p>